

3

2021

NYCKELHARPAN

Föreningen Nyckelharpan's medlemstidning

Nyckelharpan

Föreningen Nyckelharpan
medlemstidning
Nr. 3 av 4, 2021 Årgång 36
ISSN 1401-2936

Ansvarig utgivare: Jacob Höglund

Artiklar och bilder ur *Nyckelharpan*
får ej publiceras utan medgivande
från redaktionen.

Personer på fotografier anges från
vänster, uppiifrån och ned samt
radvis bakifrån.

Material till nästa nummer bör vara
redaktionen tillhanda senast
den 15 november 2021. Kan skickas
direkt till sven.stormdal@gmail.com
Redaktör: *Sven Stormdal*

Föreningen

Organisationsnummer: 802011-4289
Plusgiro: 491 82 94-2
Swishnummer: 123 612 26 34
Medlemsavgift: Se separat
information på sid. 3.

Styrelse och fasta medarbetare

Ordförande: *Jacob Höglund*,
jhglund@gmail.com, 070-425 01 26
Vice ordförande, harpbygge,
hemsida: *Bo Nilsson*,
harpa@bonilsson.se, 0722-350 615
Kassör: *Paul Westman*
paul.westman@telia.com,
070-557 95 54
Sekreterare: *Kerstin Käverud*,
kerstin@sjobod10.se, 070-399 92 98
Ledamot: *Per-Ulf Allmo*,
per-ulf@allmo.se, 070-315 69 16
Ledamot: *Magnus Holmström*,
umemagnus@gmail.com

Framsidan: Nisse Nordström och
Ann-Christin Granfors vid Ekeby-
holmskursen 2011.

Foto Per-Ulf Allmo

På sidan 8, nertill till vänster, finns
en bild där vi saknar uppgift om
vem som tagit den. Känner du igen
bilden och vet vem som tagit den,
mejla namnet till
[sven.stormdal@gmail.com!](mailto:sven.stormdal@gmail.com)

EO Grafiska AB

är Föreningen Nyckelharpan
sponsor i form av generösa villkor

FOTO PER-ULF ALLMO

September 2021

Nu har den här pandemin gäckat oss
så många gånger att det känns helt
omöjligt att gissa vad som kommer att
hända framöver. Vad vi vet är att för-
eningen höll sitt årsmöte digitalt trots
förhoppningar in i det längsta att
kunna ses "på riktigt". Alltnog, före-
ningen har valt en ny styrelse och vi

tackar de avgående ledamöterna Kjell
Ritzén och Sven Stormdal för deras
insatser. Sven avgår som kassör och
efterträds av nygamle Paul Westman
som återkommer som kassör efter par
års ledighet och det senaste året som
revisor. Sven har gjort ett fantastiskt
jobb som kassör och fortsätter som väl
är sitt uppdrag som redaktör för vår
tidning. Förhoppningsvis kan före-
ningens verksamhet bli mer normal
under det kommande året men, som
sagt, bäst att inte ta ut något i förskott.
Stämmoverksamheten i sommar har så
smått börjat att röra på sig även om
restriktionerna haft konsekvensen att
de flesta stämmor antingen varit
inställda eller likt Österby, Delsbo och
Vendel bedrivits mer eller mindre som
coronasäkert buskspel. När även de
yngre blivit vaccinerade samt om smit-
tofrekvensen inte ökar till följd av del-
tavianter kan vi förhoppningsvis se
framtiden an med tillförsikt. Men,
återigen, osvuret är bäst.

Jacob Höglund,

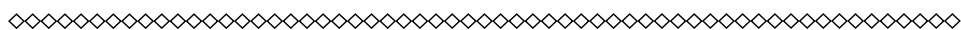
Föreningen Nyckelharpan's ordförande

I nästa nummer:**Digital workshop.**

Föreningen Nyckelharpan och ESI
håller på att utforma ett antal digitala
workshoptillfällen för föreningens
medlemmar. Mer om dessa "kortwork-
shops" och dess förutsättningar kom-
mer i nästa nummer av tidningen.
Tanken är att vi ska kunna starta
denna workshopserie omkring årsskif-
tet 21/22.

Mer om Bart Brashers

Esbjörn Hogmark berättar i ord och
bild om sina mångåriga kontakter med
Bart Brashers, om sina resor till USA
och mötena med Bart och om hans
betydelse för att nyckelharpan introdu-
cerades i det stora landet i väster och
fortsatt har en stark ställning inom den
rörelse som slår vakt om både skandi-
navisk folklig musik och dans.

**Föreningen
behöver ännu fler nya
medlemmar!**

Har du spelkompisar som ännu inte är medlemmar?

**Gör en insats, prata med dom, visa vår
intressanta och fina tidning NYCKELHARPAN,
och övertala dom att gå med i föreningen!**

Föreningen Nyckelharpan

Lokala representanter

Föreningen Nyckelharpan har traditionellt haft sin medlemsbas i stockholmsområdet och det har tidigare varit naturligt att de flesta föreningsaktiviteterna har försiggått i just detta område. Sen en tid tillbaka är det emellertid föreningens uttalade policy att sprida verksamheten inte bara inom Sverige utan även utomlands. Vår ambition är att i första hand göra föreningen till en rikstäckande förening för nyckelharporelaterad verksamhet. Som ett led i detta arbete försöker vi att hitta lokala representanter i de olika delarna av Sverige och utomlands. Ni finner en lista på personer och deras geografiska tillhörighet här till höger. Vänd er till dessa om ni lokalt vill anordna något som har med vårt instrument att göra.

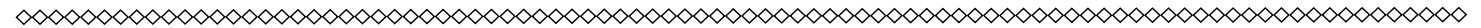
Föreningen kan erbjuda ekonomiskt bidrag mot att arrangören bidrar med text och bild om aktiviteten till tidningen. Skicka förfrågan till styrelsen och diskutera med din representant om du har lokala planer. Om det inte finns någon lokal representant där du bor är du förstås välkommen att vända dig direkt till styrelsen. Vi söker också personer i de områden som saknar lokal representant och som vill vara det. Hör i så fall av dig till styrelsen.

Dalarna	Olle Plahn	plahn.olv@telia.com
Gotland	Jan Lundqvist	jan@snausarve.se
Kalmar	Lars Lithén	lars.lithen@outlook.com
Närke	Ulla Carin Libert	uc.libert@gmail.com
Skåne	Patrik Dahlin	patrik.dahlin@anticimex.se
Västerbotten	Lasse Hyvönen	lhyvonen65@gmail.com
Västernorrland	Bo Allan Nilsson	barbnils@live.se
Åland	Barbro Wendt	barbro.a@aland.net

Nya medlemmar

Sedan förra numret av tidningen kan föreningen glädjas åt följande nya medlemmar:

Oskar Bremer, Uppsala
Ida Eriksson, Malmö
Bengt Johansson, Mariefred
Christian Monstein, Vallentuna
Mita Pahor, Ljubljana
Ida Rydiander, Tingsryd
Mikael Thurffjell Forsgren, Stockholm
Brita Wideberg, Vintrosa

Hej där medlem!

Här är listan på gällande medlemsavgifter i Föreningen Nyckelharpan:

1. Avgiften är 150:- om du bor i Sverige och vill ha Nyckelharpan som **papperstidning** med posten 4 gånger om året, och 200:- om du bor i något annat land.
2. Vill du istället ha tidningen **digitalt**, sänd till din mejladress, är medlemsavgiften 100:-.
3. Plusgironumret är **491 82 94-2**.
4. Föreningen Nyckelharpan har **Swish!**
5. Swishnumret är **123 612 26 34!**
6. **Glöm inte att skriva ditt namn och din mejladress när du betalar!**

Paul Westman, föreningens kassör.

Gille & Nyckelharpstämman 2021 – Hur gick det?

Buskspel med från vänster: Okänd spelman på Sahlströmsharpa, Anita Källås på kromatisk nyckelharpa, Anders Nordfors spelar tvåradigt durspel, Anders fru Kerstin lyssnar samt Roine Jansson och Sture Skogh som trakterar varsitt litet dragspel.

FOTO STURE HOGMARK

Mera buskspel. Från vänster: Tommy Wallster på cittra, Lars Lindkvist, Frida Andersson, Kerstin Andersson, Bengt Johansson och Josefin Berglund, alla på "vanlig" nyckelharpa.

FOTO STURE HOGMARK

Buskspel framför Bagarstugan med bland andra medlemmar ur Österby Spelmän.

FOTO STURE HOGMARK

Österby välkomnade till en annorlunda spelmanshelg!

Ni som följt oss på hemsidan gilleochnyckelharpstamman.se kunde dagarna före den 19 juni läsa följande: "Lördagen den 19 juni rekommenderar vi alla spelsugna att ta med sig sina instrument och komma till hembygdsgården. Vi kommer inte att anordna allspel, kurser eller scenspel. Däremot skall vi ordna goda möjligheter till buskspel. På hembygdsgården blir det som vanligt servering av kaffe och hamburgare från ca 12.00. Gammel Tammen har sin ute- och inneservering öppen från klockan 12.00. Där kan vi fortsätta att spela hela kvällen. Samtidigt har vi också tillgång till Brukskyrkan mitt emot Gammel Tammen för 'buskspel' inomhus med så många i taget som då gällande restriktioner tillåter."

När den stora dagen kom blev vi välsignade med idealiskt spelmansväder, soligt och ca 22°C. Någon försökte räkna efter hur många vi var som mötte upp med våra instrument under armen, kanske kom det drygt 100 spelmän. Helt oregisserat samlades man i små grupper där man spelade och hade trevligt tillsammans med sina spelkamrater som man säkert inte sett på ganska länge. Det märktes att alla var väldigt spelsugna. Vi hann också med att dricka kaffe, äta hamburgare och prata med varandra. Tittade man runt kring hembygdsgården såg det hela dagen ut ungefär som det brukade göra på en "normal" G- och Ny-stämman.

Hembygdsgården stängde sin servering ca 16.30, men vi var några stycken som först tittade in i Brukskyrkan där några redan spelade tillsammans med vår kantor och spelman Johan Denke som upplät kyrkan åt oss. Johan trakterar en rad olika instrument, men den här dagen var det dragharmonika som gällde. Senare gick jag med några vänner och åt en god middag på Gammel Tammens uteservering, det var inte så tokigt det heller.

Vi utnyttjade alltså inte Herrgården den här gången. Det betyder att favoriter som seminarier, nyckelharpsbedömning och -utställning, stugor i vissång, lokala danser, Sahlströms- respektive Wallinlåtar och dans i Herrgårdssalongen m.m. får stå över till nästa år. Då hoppas och tror vi att pandemin är över. Några övernattade till söndagen, men vad jag hört blev det ingen fortsättning på spelandet den dagen.

För min egen del vidtar nu planeringen av Oktoberstämman den 30 oktober tillsammans med kollegerna Peo Österholm, Josefin Berglund, Gunnar Vegerfors och Janne Stenlid. Vi hoppas och tror att den skall kunna hållas helt utan restriktioner. Besök uplandsspel.se för att se ett aktuellt men preliminärt program.

Strömstad 2021 07 20

Sture Hogmark, sekreterare i USF

Här känner vi igen Föreningen Nyckelharpan och Uplands spelmansförbunds ordförande Jacob Höglund på Österbyharpa, Anders Nordfors som spelar silverbasharpa och Lena Höög dagen till ära iförd solhatt och kromatisk Gilleharpa. Den varma solen kräver att man sitter i skuggan.

FOTO STURE HOGMARK

En för dagen justerad (vänsterhanden i gips) men väldigt spelsugen Sven-Olof Sundell lindrar sitt behov genom samspel med Magnus Svensk.

FOTO ULLA CARIN LIBERT

NYCKELHARPAN – på väg mot Unesco?!

Detta är första delen i en serie artiklar jag ämnar skriva i den här tidningen och som ska visa hur nyckelharpan, vårt svenska nationalinstrument, tar sig upp på Unescos lista över immateriella/levande kulturarv – ”väl värda att bevara för framtiden”.

1. Vad är FN och Unesco?
2. Vad är en konvention?
3. Vad är ett immateriellt eller ett levande kulturarv?
4. Varför anser Unesco att konventionen om de immateriella kulturarven är så viktig?
5. Varför bör vi i Sverige försöka få nyckelharpan på Unescos internationella lista, räcker det inte med att den sedan 2014 finns på en svensk förteckning?

Ovanstående frågor har jag brottats med alltsedan jag kring millennieskiftet träffade Krister Malm som då var chef över *Musikmuseet* (heter idag *Scenkonstmuseet*) i Stockholm. Något år senare blev han Generaldirektör för Statens

Musikverk (som idag heter Musikverket). Ett antal motioner om att utse nyckelharpan till *Sveriges Nationalinstrument* hade vid den här tiden just avstyrkts av Kulturrådet med en bilagd kommentar – *det ska stå var och en fritt att kalla nyckelharpan för Sveriges Nationalinstrument*. Krister rekommenderade mig att avvakta och att söka till den Unescokonvention om de immateriella kulturarven som han tillsammans med några andra personer just satt och formulerade. Konventionen kom ut 2003 och kunde ratificeras från 2006.

I det här numret av tidningen tänker jag bara beröra frågorna 1 och 2 och gör det här med hjälp av tre bilder från i ett föredrag jag nyss höll vid festivalen *SjungareFolk* vid *Sjungaregården* i Granö nordväst om Umeå. Övriga tre frågor återkommer jag till i nästa nummer.

Hälsningar
Esbjörn Hogmark

FN (Förenta Nationerna)
UN (United Nations)
Organisationen bildades 24 oktober 1945

FN:s ändamål är att genom fredliga metoder upprätthålla internationell fred se till att de mänskliga rättigheterna följs och att skapa band mellan länder för att lättare kunna lösa konflikter.

UNESCO
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Is a specialized agency of the United Nations (UN).

Unesco är ett av många FN-organ
Dess huvuduppgift är att bidra till fred och säkerhet genom att stödja och uppmuntra internationellt samarbete inom utbildning vetenskap och kultur.

Kultur = Kreativitet

Vad är en konvention?

Unescos normativa instrument
Deklarationer, Rekommendationer & Konventioner är alla överenskommelser med olika grad av bindning för medlemsstaterna.

Konventionen är det starkaste instrumentet och måste integreras i det ratificerande landets egen lagstiftning.

- Världsarvskonventionen 1972 (Haag konventionen 1955)
- Konventionen om de immateriella/levande kulturarven 2003

En nyckelharpas debut i cyberrymden

Snavlunda Sisters: Ulla Wängdahl, Brita Wideberg, Ulla Carin Libert och Åsa Borehed.

FOTO: BO LIBERT

Nyckelharpgruppen Snavlunda Sisters första gig fick plötsligt en ny vändning. Det som först var tänkt som en mysig spelning inför en liten publik sittandes vid småbord med en kopp kaffe framför sig, omvandlades pga Covidrestriktioner till en inspelning på en enorm scen inför 500 tomma stolar. Bara tanken på den streamade konserten gjorde mej skräckslagen. Hur var det – skulle denna inspelning ligga kvar på nätet i all evighet? Jag funderade först på att sjukskriva mej, men vad gör man inte för sina spelsystrar.

”Torsdagar på Sjöängen” var en serie med underhållning i Askersunds nya kulturhus. Vi fyra i den nystartade gruppen Snavlunda Sisters skulle spela både nykomponerade och mer traditionella låtar – en salig blandning. Och kvällen den 22 april färdades melodier från 1700-talet fram till vår tid, och från norr till söder i vårt avlånga land, ut i cyberrymden!

Screenshot från konserten den 22 april 2021 på Sjöängen, Askersund.

Stel av nervositet och bländad av de starka strålkastarna som jag var, drog vi igång. Jag hade försökt gömma mej bakom mitt notställ men Anders hade resolut sänkt det svarta stället för att jag skulle synas överhuvudtaget. Noterna

behövde jag; flera av stämmorna var nyskrivna, *Byss-Kalles 25a* så sent som kvällen innan. Tipset att hålla micken mot min haka när jag pratade försökte jag hålla i minnet, men vilken kamera jag skulle titta in i, det upptäckte jag först när de sista minuterna återstod av konserten.

På fyra kromatiska nyckelharpor och dessutom Åsa på sin oktavarharpa, framförde vi bland annat Britas och Åsas egenkomponerade valser, slängpolskor från Uppland, Sörmland och Småland samt *Bruadmarsch från Snavlunda*. Så småningom började jag att lugna ner mej. Ullas driv i låtarna, Britas rytmiska gung och Åsas proffsiga framtoning på scenen gjorde mej uppspelt, själaglad och trygg. Så härligt det var att spela tillsammans!

Senpolskan *Innersta friden* med en andrastämman av Bertil Zetterberg hoppades vi skulle höras ända till himmelen. Vi spelade även låtar med arr av vår vän och aktiva spelkamrat Lars-Eric Lauenstein. I *Bruddarnas vals* chansade vi djärvt med lite Mello-stuk med tonartshöjning, men just då hade vi inte gudarna riktigt med oss. Britas efterlysning av schottisen *Älgabrölets* kompositör Anders Axelsson, Vänersborg, tyckte jag plötsligt lät som en presentation av Melodikrysets vinnare av ett badlakan, och jag blev riktigt munter – lika upprymd som hans schottis!

Temat var annars: Notböcker. Förutom Byss-Kalles sextondelpolskor, valde vi en polska bland *Rosenbergs* uppteckningar samt ur en samlingsnotbok tryckt 1814. Vi spelade *Moster Karins polska* från *Svenska Låtar, Närke*, och en *Pol-loness* från den allra äldsta spelmansnotboken i Folkmusikkommissionens samling, kallad *Närkesamlingen*, från 1731. Uppmuntrad och stärkt av denna inspelning på Sjöängen, vågade jag medverka en månad senare i en streamad konsert från Örebro Konserthus där Olof Ericsson presenterade *Närkesamlingen* närmare. Konserten finns nu på Youtube.

Under spelstunden med Snavlunda Sisters passade Brita på att göra reklam för harpkurserna i Tobo, jag för sommarens spelträffar i Snavlunda och Åsa flaggade för den kommande Nyckelharpans dag. Hoppsan! Vi glömde visst att presentera våra Brothers vid namn (Freddy Fredriksson och Anders Borehed) som dök upp senare under kvällen med cittern, gitarr och kontrabas – djupt egotrippade som vi var, Snavlunda Sisters: Ulla Wängdahl, Brita Wideberg, Åsa Borehed och jag, Ulla Carin Libert.

Youtube-klippet ligger fortfarande kvar (Torsdagar på Sjöängen med Snavlunda Sisters) – i denna skrivande stund med över 1000 visningar. Är det bra? frågar jag mina spelsystrar som har mer vana vid att vistas i cyberrymden. Och dom nickar förnöjt. Men nu minns vi sommarens höjdpunkter då vi äntligen kunde träffas och spela tillsammans, även med andra folkmusikentusiaster – i det riktiga livet här nere på jorden! Bland annat i en grönskande trädgård i Snavlunda med utsikt över Kyrksjön...

Ulla Carin Libert

We remember Bart Brashers

In 2015 I took a two year sabbatical from my symphonic job in Halifax Nova Scotia Canada. Six months of that sabbatical was spent in my hometown of Victoria BC, where I could be with my family and get to grips with my new nyckelharpa, which I had brought home from Sweden. There was certainly a lot to learn!

I first met Bart Brashers in February 2016 at the Wintergrass Festival, which is a traditional music festival that takes place in Bellevue Washington every year. "As I was a fresh nyckelharpa player, Bart invited me to come and experience workshops and concerts given by Olov Johansson, (the well known nyckelharpa player in the Swedish band *Väsen*) and Amy Håkansson (a young emerging artist based in Portland Oregon). So I packed my family in the car, and down to the States we went!

The first thing that struck me about Bart was his welcoming nature and ENTHUSIASM for the nyckelharpa. It was infectious! Anything you needed to know, or were curious about, you knew you could count on Bart to have answers or ideas. He loved connecting with people through his Swedish heritage and the nyckelharpa. He introduced me to the players on the west coast, and told me about all the Scandinavian sessions and festivals that would be happening that spring. As a result I also attended Springdans, the big Scandinavian dance festival that happens in April/May in Seabeck Washington, where Bart regularly taught. I had a great time learning more Swedish tunes and the stories behind them. One of my distinct memories from that festival was Bart playing the goat horn in the forest early in the morning to wake everyone up! It was a truly magical sound to me, and was amazed at how Bart embraced everything about his Swedish heritage.

It was on this particular trip that Bart told me about his cancer diagnosis, news that made my heart sink into my shoes. How could this be?? Why is it that bad things hap-

pen to good people? People who we need in this world? I had just met this wonderful, generous person, and I knew the clock was now ticking for him. It wasn't fair. But over the next five years Bart lived life to the absolute fullest, continuing his productive work as an atmospheric scientist, and being with his family and the global nyckelharpa community.

Bart was the cornerstone in the founding of the American Nyckelharpa Association in 1995, and he connected players in the States, Canada and throughout the world. Despite his cancer diagnosis he continued to write articles on the nyckelharpa and teach all of us who needed guidance. Bart's shoes cannot be filled, and his untimely passing has left a huge hole in the nyckelharpa community. But many of us have great memories with Bart, and I will cherish mine and be thankful I was able to spend time with him my first nyckelharpa year.

Here is a link to an award he received in 2020, The Ethnic Heritage Council's Aspasia Phourides Pulakis Memorial Award. Due to Covid, they did a virtual interview, which is on YouTube. You can watch here:

<https://www.youtube.com/watch?v=ccQZ14OG4EI>.

He will be honoured at their next event, planned for October.

Kirsty Money

Watch Bart opening the Midsummerfest at

<https://www.facebook.com/SkandiaFolkdanceSociety/>

Up to the left: Wintergrass 2016 with Bart, Olov Johansson and Amy Håkansson.

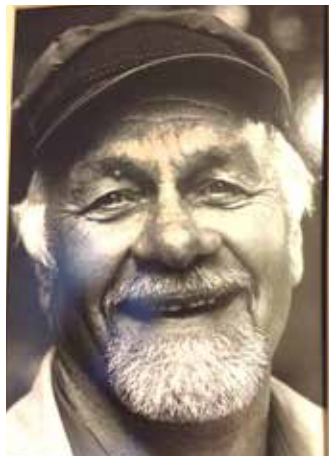
Down to the left: Bart playing his kontrabasharpa in the parking lot, waiting for the ferry to Seabeck WA for Springdans.

Down to the right: Bart showing me a trick with how to even out the horsehair on a nyckelharpa bow.

PHOTOS KIRSTY MONEY

Nisse Nordström 100 år

I år, den 25 juni 2021, var det 100 år sedan Nisse, Nils Nordström, föddes. Med anledning av detta, och att vi var spelkamrater under många år, från 1980 till 2015, då han somnade in, knappt två månader innan han skulle ha fyllt 94 år, ska jag berätta lite om Nisse, och om oss båda.

Nisse föddes i socknen Bladåker, i Roslagen, och bodde i torp under godset Rungarn. Båda föräldrarna trallade och sjöng, och Nisse

mindes låtar efter dem. Fadern dog när Nisse var sex år. Han hade spelat tvåradigt dragspel. Farfadern spelade fiol, men honom träffade Nisse aldrig. Bakom en sten vid hemmet i Mosstorp komponerade Nisse som liten sin första lilla "låt", en melodisnutt som han fortfarande kom ihåg.

Det var många logdanser, och Nisse lyssnade när Grop-Gustaf Nordström (1869-1963) och Albert Jansson (1895-1955) spelade, Gustaf på enradigt dragspel, Albert på fiol. Gustaf hade låtar efter Tunglundarn, som spelade harpa och fiol. Som sjuåring fick Nisse ett enradigt dragspel, munspel blev det också. Sedan fick han spela med Grop-Gustaf, som ville lära ut sina låtar, vilket andra spelmän ogärna gjorde. Tolv år gammal köpte Nisse sin första fiol på postorder för 30 kronor. Han var då hem till spelmannen Karl Eriksson, kördräng på Rungarns gård, som testade fiolen. Albert Jansson ville inte lära ut, när Nisse frågade hur man gör, svarade Albert att det är bara att dra på. Nisse träffade också i unga år Gösta och Kalle Andersson vid Tunglunda, fiol och dragspel. Andra var "Kasbolarn" Andersson, fiolspelman, Albin Jansson, bror till Albert, som spelade tvåradigt dragspel samt Axel Pettersson, fiol. Knös-Jerker, Knösen, Knutby, sjöng och visslade.

Som 19-åring flyttade Nisse till Dannemora, där han bl.a. arbetade i gruvan och skogen. År 1944 gifte han sig med Gunvor, och vid bröllopet på Alunda hotell spelade Grop-Gustaf och Albert Jansson. Paret kom att få tre döttrar. Familjen bodde en tid i Knutby, där Nisse var småbonde, hade djur samt körde i skogen. Men han kände sig bunden och fick inte så mycket tid att spela. Så det blev Dannemo-

ra igen, i Gisselby, där bodde familjen längsta tiden. Nisse for runt en del med sin fiol och spelade med olika spelmän. På harpa bl.a. Ernfrid Norrbom i Morkarla, silverbas, Per Oskar Hellgren, Evert Hillbom, Justus Gille och Viktor Wikman. Anton Jernberg spelade Nisse mycket med, men också med Albin Wallin (Henry's och Ceylons far); de bodde nästan grannar. Leonard Johansson, Gimo, spelade också fiol. Nisse och Mästars-Erik bildade på 50-talet Knutby spelmanslag. Det är många fler som Nisse spelade med, bl.a. under många år med Harry Pettersson och rätt mycket med Curt Tallroth. Algot Jorlin, Vattholma, var en släkting som han hade låtar efter. Det blev också spelresor till England, Tyskland, Holland, Österrike, Turkiet, Tjeckoslovakien och USA.

År 1960 blev det flytt till Upplands Väsby. Där arbetade Nisse bland annat som bergsprängare. Han tänkte sluta spela och ville då sälja två fioler till Evert Norrman i Uppsala. "Men är det inte synd", sade Norrman, och föreslog ett byte. Så Nisse åkte hem med en nyckelharpa byggd av denne. Efter tre månader fick han veta att det var fel att stämma den som en fiol, och fick lära om. År 1967 köpte han en nyckelharpa av Eric Sahlström, och byggde senare också själv två harpor. En silverbasharpa som hade hittats på en vind i Småland fick heta Lotta. Från 1981 spelade han livet ut på en nyckelharpa byggd av Hans Gille. När Jan Ling 1967 disputerade på sin avhandling om nyckelharpan spelade Nisse, Eric Sahlström, Gösta Sandström och Harry Pettersson. Han var med på övningar på Uplands Spelmansförbund tillsammans med Renate Krabbe, Ceylon Wallin och Harry Pettersson. Den senare lärde även ut låtar.

Nisse fick 1957 Zornmärket i brons, för "förträffliga låtar och gott spel", 1959 diplom för "typiskt upplandsspel", blev 1974 riksspelman, för "äkta upplandsspel på nyckelharpa" samt förärades 2013 Zornmärket i guld, för "genuint och dansant spel av låtar från Uppland". År 1978 blev han Sveriges första kommunalt anställda spelman och spelade då på bl.a. skolor, daghem, ålderdomshem och bokbussen. På spelmanstävlingar i Suseboparken var han värd och bjöd in spelmän för konserter och för allspel där publiken uppmanades att ta med egna instrument. Under många år var Nisse också värd vid Nyckelharpans dag med både särskilt inbjudna spelmän och spel för alla. Nämnas kan även att han dömde i VM i nyckelharpa och i ungdomsmästerskapen under många år.

Nyckelharpa kom jag själv i kontakt med när min far byggde en. När Eric Sahlström gästade byggkursen lyssnade jag och fångades. Innan dess kände jag inte till instrumentet – jag hade längtat efter att få spela fiol. När harpan blev färdig började jag ta ut melodier, spelade mycket och lärde mig fler och fler låtar, började även spela på den kinesiska fiol jag fick, också det på egen hand. När jag var 14 år, 1980, träffade jag Nisse och började spela med honom. Jag kom med några gånger i garaget där Nisse spelade tillsammans med kursdeltagare, och vid musiken i Suseboparken en söndag spelade vi några låtar tillsammans på två. Nisse skojade och sade att om jag behövde fosterhem så kunde jag komma och bo hos honom, samt sade att jag kunde komma hem till honom och spela någon dag. Första gången blev en fredagskväll i oktober 1980 hemma hos Nisse och Gunvor.

Inge Henriksson, Grop-Esbjörn (sonson till Grop-Gustaf), Nisse och Ann-Christine Granfors i Gropen 2012

Det kom sedan att bli många tillfällen, hemma hos dem, eller mig. Det blev också en spelkurs som Nisse ledde. Spelkursen utvecklades till en cirkel som pågick under många år, "Nisses harpgång". Han ledde också fler kurser. Senare kom jag själv att leda kurser, och det blev även kortkurser tillsammans med Nisse.

Nisse frågade om jag ville spela som han gör, och det ville jag. Känsla i spelet var viktigt. "Det gäller att kunna trycka och dona med stråken". "Djävlar anamma i stråken". Sväng, etc. Redan i slutet av 1980 blev jag medtagen på de första spelningarna. Även Nisses fru Gunvor började spela nyckelharpa. Det blev sedan spelningar på en mängd olika ställen och tillställningar, invigningar, bröllop, långvård, utställningar, bomässa, fester, anstalt, skolor, marknader, stämmor, föreningar, åt partier, radio etc. Även på spelkurser och cirklar, Österbykursen, Föreningen Nyckelharpan, Ekebyholmskursen (kvälls- och, på senare åren, lunchkonserter), Sahlströminstitutet (sommarkonsert) m.m. År 1987 blev jag riksspelman, efter uppspel av låtar i Nisses tradition från Bladåker. Stämman i Stöde i Medelpad var ett trevligt resmål under flera år. Första sommaren efter att vi börjat spela ihop spelade vi upp för Samspelsmedaljen och fick brons, för att senare erhålla Stora samspelsmedaljen.

När jag lärde känna Nisse och Gunvor hyrde de en stuga på Norrö i Åkersberga. Där blev det spelande i och utanför stugan och på bryggan, samt en del spelningar runt ikring, också båtfärder, kräftfiske, bärplockning etc. Senare skaffade de en rosa kolonistuga som fick heta Glädjen och fanns på koloniområdet Vaxmyra i Upplands Väsby. "Musik och natur hör ihop!" tyckte Nisse. En härlig trädgård med blommor, odlingar, bärbuskar, fågelbadet – dammen med fontän som Nisse gjort. Där blev det många fina spelstunder och samvaro, födelsedagsfiranden, surströmmingsskivor på altanen etc. När krafterna inte längre räckte till för trädgården och stugan blev det en mindre odlingslott. 90-årsdagen firades i föreningslokalen på Vaxmyra.

Före spelningar gjorde vi ibland upp låtlistor, men väl på plats kunde det bli något helt annat. Under åren var det mest spel på nyckelharpa, men periodvis även en hel del på fiol. Repertoaren var stor; låtarna från hemtrakten, en mängd upplandslåtar samt låtar från andra landskap. När jag tänker på Nisse och ord för honom är det spelglädje, sväng, känsla, musikaliska upplevelser. Det är också historier, humor, skämt, prat om spelmän och spel. Han var bra på att dra historier, skämta och dra till. Han kunde säga saker med stort allvar, som sedan visade sig vara skämt. T.ex. övertyga en gästande spelman att doppa strömming i kaffet. Vid spelningar hade Nisse bra kontakt med publiken, som han skämtade och pratade med. Gunvor sade någon gång när Nisse berättat något, att tänk om släktingarna lever. Men det var förstås inte bara skämt med Nisse, även allvar förekom. Han och Gunvor råkade också ut för många led-samheter. Att mista två av de tre döttrarna i cancer var tungt. Även Nisse drabbades, men överlevde.

Nisse hade som ung arbetat på Rungarn, där han bland annat fick dra mangeln. Det var långa dagar, från sju till sju. Vi fick möjlighet att spela in låtar till en CD-skiva på Rungarn, i den fina miljön på herrgården hos den trevliga och generösa familjen. Detta var år 1995. Inspelningen kunde starta efter en omfattande flugjakt, för att inte deras surrande skulle fångas upp av mikrofonerna. Flugorna kom sig av jordbruket och djuren. Flugsurret påminner förresten om

FOTO MONIKA O. ERIK ANDERSSON

Nisse Nordström och Ann-Christine Granfors vid invigningen av Upplandsleden 1982.

att Nisse berättade att Ivar Tallroth tyckte att gammelharpor lät som humlor i en krusbärsbuske. På Rungarn hölls även spelmansstämma under några år.

Nisse var pigg på nya låtar, att lära sig nya, eller ta upp någon gammal ur minnet. Nya egna låtar kom till då och då, av Nisse, och även av mig. Han kunde ringa eller meddela på telefonsvararen om en nykomponerad låt, en gammal påkommen låt, eller någon ny han ville spela, lära sig eller tyckte vi skulle spela på. Det var trevligt att ha meddelande på telefonsvararen att Nisse till exempel har gjort en polska till en. När Nisse inte kunde följa med och spela vid påvens besök i Uppsala tillkom Deppvalsen. En glad vals, som sedan även kom att kallas Solskensvalsen, eftersom solen kom fram just när vi spelade den. Rullstolsvalsen tillkom på senare åren när både Nisse och Hasse Gille hade rullstol på stämman. Det gick ofta undan på snabba låtar. Han kunde då referera till Viksta-Lasse, och frågade likt denne när han spelat snabbt: "Gick det för sakta?"

Nisse bodde på Stallgatan i Upplands Väsby, i en trivsam lägenhet med instrument på väggarna. Han berättade ofta för nya gäster om när Viksta Lasse besökte honom och sade: "Du har en stor villa här du gosse." – det var ett flerfamiljshus med sju våningar. Vid avsked var Nisses slutfras ofta, efter Hej då, vi ses o.s.v. – "Om Jesus dröjer".

De sista åren behövde Nisse sitta i rullstol. Jag var harpostämmare när han inte längre ville stämman själv, och hade också nyckel till lägenheten för att slippa kränglet att bli insläppt via porttelefonen. Gunvor, Nisses fru, gick bort 2010, och Nisse saknade henne mycket. Även de sista åren dök det upp låtar i huvudet som han mindes från barndomen, och som han ville förmedla.

Nisse var ofta spelsugen. Nisses spelsugenhet kan illustreras av att vid en sjukhusvistelse då han fått dit nyckelharpan låg i sängen och spelade. Knappt två veckor innan slutet samlade Nisse krafter och vi spelade tillsammans några låtar för de andra i sjukhusets matsal/allrum.

Nisse var en fin kär nära vän och spelkamrat, av stor betydelse i mitt liv. Jag är väldigt glad för att ha tagit del av hans tradition, som jag vill bevara och föra vidare, hans spel, låtar, det han berättat och förmedlat, samt för alla fina minnen och musikaliska upplevelser. Tack Nisse!

Ann-Christine Granfors

Låtkursen på Ekebyholm 2021, för 45:e gången – i år digital

”Digibyholm” 2021 – över förväntan!

Förra sommaren 2020 blev Låtkursen på Ekebyholm inställd – som det mesta då. Hur skulle vi nu göra i år?

Under vintern kom kursledningen fram till att det var möjligt att planera föreläsning, grupper och schema med rätt kort varsel. Ekebyholmsskolan behöver dock lång framförhållning för att kunna ta emot alla kursdeltagare (100 när vi varit som flest). Då det under vintern fortfarande var mycket ovisst hur pandemiläget skulle se ut i juni, så landade vi i beslutet att Låtkurs på Ekebyholm 2021 får bli helt digital.

Hur bibehålla ”Ekebyholmsandan” i en digital kurs?

Detta funderade vi mycket på. Det fick inte bara bli ett av alla andra digitala alternativ som dykt upp under pandemin. Man måste känna igen ”Låtkursen på Ekebyholm” – fast digital.

Vi kom fram till följande upplägg. Lärarna Ditte Andersson, David Eriksson, Olov Johansson, Markus Svensson och Torbjörn Näsborn undervisar live på Zoom. Inga enskilda lektioner utan enbart grupplektioner. ”Bara” en grupplektion per dag, men deltagarna kan sedan också se alla gruppers lektioner, efteråt. Dessutom viskurs, konserter, allspel, nattjam, besök i fikarummet m.m. Plus eget övande förstås. Det skall gå att vara upptagen dygnet runt om man vill. Precis som under en vanlig kurs på Ekebyholm.

För att få till lite extra ”Ekebyholmsfeeling” åkte några spelmän tillsammans med Sigurd Sahlström till Ekebyholm tre veckor före kursen och spelade in några låtar i den härliga slottsparken. Det blev ett Allspelspass och en ”Spelstuga” med Sigurd.

Vid samlingen på Zoom första kursdagen visades en kort video med bilfärd i allén upp till slottet, musik från parken och med kursledningen som tog emot på slottstrappan. Allt för att förmedla ”Ekebyholmskänsla” redan från start.

Konserter, viskurs och föredrag

Under kursen har vi i vanliga fall kvällskonserter med inbjudna gäster. I år blev det konserter via Zoom. Men enbart för kursdeltagarna, precis som alltid. Konserterna spelades inte in, som vanligt gäller att det är här och nu. Vi som är med delar denna upplevelse tillsammans just nu.

Som vanligt ingick också viskurs och visstuga med *Eva Tjörnebo*, fast på Zoom.

Esbjörn Hogmark brukar vara med på Ekebyholm och fixa med instrumenten, sådant som går att göra på plats. I år blev det i stället ett filmat besök hemma hos *Esbjörn* där vi via våra skärmar fick en visning i hans verkstäder. Plus information om vad man själv kan göra med sin nyckelharpa (och vad man inte skall ge sig på).

Olov Johansson hade ett intressant föredrag om hur man får nyckelharpan att låta riktigt bra.

Men ”nattkursen” då?

Det här med att spela med varandra, utanför lektionstid? Ja det ordnade vi med nattjam några kvällar på Zoom. Ett par av lärarna var med och höll i spelandet och undertecknad kollade chatten och vilka låtar deltagarna önskade.

Sista kvällen ville några av våra amerikanska vänner fortsätta att jamma och då ordnades ett eget chatrum för det.

Populärt var också det digitala fikarummet där man kunde gå in när som helst under kursen och ”prata” med varandra. Där fanns också kursledningen på vissa tider om man ville ställa frågor.

I årets kurs deltog 53 personer inklusive lärare och kursledning. Kursdeltagare ”kom” från USA, Kanada, England, Tyskland, Schweiz, Österrike, Åland – och Sverige förstås. Tuffast var det för de deltagare från västra USA som fick gå upp kl. 2 på natten, lokal tid, för att vara med på den första lektionen (kl. 11.00 svensk tid).

Dans var ju svårare att få till men på kursavslutningen (via Zoom) visades en film från 2019 med spel och dans i stora salen på slottet. En härlig stund som vi hoppas få uppleva nästa år igen!

Det som värmdde kursledningen mest var kommentarer som att kursen var ”över förväntan”. Plus att några som deltog för första gången kunde känna ”Ekebyholmsandan” genom rutan. Och med en önskan att kunna vara på plats nästa år – men då IRL!

För kursledningen

Lars Lindkvist

Kursledarna Ida Larsson (i mitten) och Lars Lindkvist hälsar välkommen från slottstrappan. Till vänster Barbro Wendt, i år kursdeltagare, tidigare kursledare även hon. På bilden saknas Anna Wikenius från BILDA.

FOTO KJELL RITZÉN

Ett varmt tack till
Anna Wikenius med kollegor på BILDA.
Utan er hade vi inte fixat allt det tekniska så bra!

Ett varmt tack även till **Kjell Ritzén**
för finna videoinspelningar som i hög grad bidrog
till ”Ekebyholmskänslan”!

Digibyholm juni 2021

Efter att ha varit en trogen deltagare på Nyckelharpskursen på Ekebyholm sedan 1982 och fram till 2016 som kursledare kändes det underligt och tomt att det inte blev någon kurs 2020. När det sedan stod klart att även kursen 2021 inte skulle kunna genomföras som vanligt, så var det med glädje jag anmälde mig som elev till den digitala kursen i juni. Eivor Erkas, också mångårig deltagare, och jag bestämde att delta i kursen tillsammans. Fullt vaccinerade.

Eivor Erkas spelar med några deltagare från USA och Canada sent en kväll.

FOTO BARBRO WENDT

Så vi placerade oss i vardagsrummet och kopplade upp oss på stora TV:n. Det blev 4 härliga dagar tillsammans med varandra och med deltagarna på kursen.

Känslan av att det blev en Ekebyholmskurs kom redan från början med inledningen då vi fick "åka med" in i allén till slottet och möta kursledarna Lars Lindkvist och Ida Larsson som hälsade välkomna på trappan. Vi var indelade i grupper och fick möta olika lärare alla dagar. Nya låtar som sedan lades upp i länkar. Där kunde vi sedan gå in och lyssna och spela med. Efter kursen låg länkarna kvar några veckor och vi kunde då ladda ner dem och spara dem på egen dator. Fikarummet stod öppet hela tiden och där träffades vi och umgicks. Vi fick också ett extra spelrum en kväll då några amerikaner var extra spelsugna.

Finns det då några fördelar med att delta i en digital kurs?

- Ja, även om man spelar i grupp så är man ju ensam med sin lärare och hör och ser allt som läraren gör utan att distraheras av de övriga i gruppen.
- Inspelningarna är utmärkta och ligger kvar i din dator.
- Man kan delta i kursen även från andra länder utan att resa.

Nackdelar då?

- Att inte få möjlighet att spela tillsammans.
- Framför allt saknas det personliga mötet med andra spelare och att få uppleva svänget och njutningen i låtarna!

Med tanke på alla utmaningar som Kursledningen och Bilda har haft med planeringen måste jag säga att de har gjort ett utmärkt arbete. Kursen funkade i princip utan tekniska problem och som elev hade jag bara roliga dagar. En stor eloge till Kursledningen, Bilda och alla lärare som gjorde våra dagar och kvällar till en fin upplevelse. Nu hoppas vi att 2022 blir en kurs på plats i vackra Ekebyholm. Väl mött då!

Barbro Wendt, Åland

Några kommentarer från andra kursdeltagare, efter kursen:

Digitala Låtkursen – Över förväntan!

Hade inte riktigt kunnat föreställa mig det där med digitala lektioner, nattjam, fikarum m.m. Men över förväntan alltihop!

Tack så jättemycket för en helt otrolig upplevelse! Ni kan inte tänka er hur lycklig ni har gjort mig alla de sista dagarna!!!

Tack så hemskt mycket för de underbara dagarna tillsammans – för det kändes verkligen som om man var där tillsammans!

*Oj vad bra det fungerade!
Vilken glädje att få allt detta serverat. Varmt tack för allt arbete ni lagt ned. Den här glädjekicken kommer att sitta i länge!*

"Digibyholm" kommer alltid att finnas i mitt hjärta! Precis som Ekebyholm.

Det var första gången på 1,5 år som jag var i en Bubbla med vänner, och kanske blivande vänner. Jag kunde glömma bort vardagen, som ju det senaste året inte varit så lätt.

Det känns som att vara i Sverige, fast jag sitter hemma i Tyskland.

*Vi kom varandra nära och personliga samtal hann vi med i fikarummet. Kära kursledning och lärare ni var dunderbra!!!
Tack !!!*

Inspelning av Allspel och Spelstuga med Sigurd m.fl. Kjell Ritzén med videokamera.

FOTO BARBRO WENDT

Vendelstämman 2021

Så var det dags för Eric Sahlströms spelmansstämma i Vendel igen. På Ottarsborg, som vanligt. Välorganiserade och genomtrevliga Vendelstämman. Fast – enligt programmet – utan scenframträdanden, dans, regnskydd och hamburgare och något reducerad till Spelträff, hur skulle nu detta gå?

Förväntningarna på att få buskspela mig trött i fingrar, armar och rygg var höga när jag körde upp från mitt lilla hemman i Småland och mitt hopp om mycket spelande kom verkligen inte på skam. Jag hamnade rakt in i ett gäng med lika spelsugna kamrater och den ena låten avlöste den andra i flera timmar. Ett par snabbt nedtryckta korb med bröd lite från ett fönster i väggen på baksidan av ett hus när magen protesterade utgjorde kort paus och efter det ytterligare spel tills ryggen gav sig till känna och det var dags att åka hem igen.

Summa summarum, en som vanligt välorganiserad spelträff där jag inte saknade vare sig hamburgare, dans eller scenframträdande. Det fanns flera buskspelsgång och nästan alla som brukar dyka upp var där och spelade så det stod härliga till i den sköna värmen under lövträdens skugga. En eloge till arrangörerna och alla oss som kom dit för att trivas tillsammans i sann spelmansanda. Det som saknades i

Äntligen buskspel igen, med äkta spelmansglädje under lövträdens skugga!

FOTO BERTIL NYBERG

dessas pandemitider var såklart publik och dansare, men de kommer säkert tillbaka nästa år...

De – enligt en mig närstående person – många gånger på eftermiddagen uppdykande regnskurarna var det dock ingen som saknade. Vi ses i Vendel igen nästa år!

Peder Jeppsson

Släpp loss, nu kör vi så strängarna glöder!

FOTO BERTIL NYBERG

Riksspelmannen Annika Ekstav, en av organisatörerna bakom stämman.

FOTO ESBJÖRN HOGMARK

Om Byss-Callestämman 15/8 2021

*Den 39:e Byss-Callestämman hölls
söndagen den 15:e augusti i Älvkarleby.*

Den första hölls 1983. (Den allra första hölls egentligen under 70-talets första år. Jag tjatade mig till att den blev av men sedan ville inte hembygdsföreningen hålla någon mer förrän 1983, då jag fick ett mycket vänligt brev med en förfrågan om jag ville medverka. OM jag ville.) Byss-Callelåtarna ansågs svåra och spelades sällan. Vår tanke var att stimulera till mer spelande av de intressanta låtarna. Först tänkte vi ordna en spelmanstävlan, men ingen ville ställa upp som domare så istället beslöt vi att uppmuntra genom att ordna Byss-Callestämman där man skulle få spela Byss-Callelåtar för publik. Den legendariske Jalle Holmström ritade diplom och ett emaljärke som fortfarande delas ut. 1989 avlönade kulturnämnden i Älvkarleby Jalle och mig för att producera ett B-C häfte med ett urval av B-C-låtar. Så kom Olov Johansson och spelade B-C-låtar briljant på kontrabasharpa. Sammantaget har detta gjort att, i alla fall vissa, B-C-låtar spelas överallt i nyckelharpvärlden, särskilt 32:an.

Förra året drabbades vi av coronan men genomförde ändå en liten stämma där var och en tog med sitt fika. Vi hade jättetrevligt och bekräftade att Covid19 inte behöver utgöra något hinder för förnuftig pandemisk samvaro.

I år hade restriktionerna lättat och vi tilläts vara inalles 50 pers i kyrkan. I övrigt var allt som vanligt med allspel (och framträdanden).

Det har i alla år känts bra att spela våra sex låtar under gudstjänsten i Älvkarleby kyrka. Sedan ett par år leder den trevliga kyrkoherden Helene Lindström gudstjänsten. Hon sitter även i styrelsen för hembygdsföreningen så samarbetet är enkelt. Vi tågar in kl 11 till Mungalåten och ut kl 12 till Hellstedts brudmarsch, går över vägen, passerar klockstapeln och går sedan upp till minnesstenen, som restes 1947 till 100-årsminnet av Byss-Calles död 1847.

Vid minnesstenen ansluter många spelmän och vi har en stunds förspel och ett litet tal.

Traditionsenligt tågar vi kl 13 tre i bredd genom portlidret in på det kringbyggda gårdstunet, som är vår konsertlokal. Där sitter publik och där är mikrofoner uppställda. I år tror jag att vi var 42 spelmän vid allspelet. Bra med tanke på vädret.

Bakom "scenen" sitter en sekreterare, i år Britt-Marie Strand, och sköter utdelning av diplom och märken – max 5 per grupp – till dem som spelar minst en Byss-Callelåt.

Man får anteckna sig för att framträda. Det brukar vara fullt på listan men i år var det kyligt och med regn hängande i luften och bara tre tider bokade. Och när den första gruppen hade spelat började det att dugga – bara litet men den lilla publiken försvann och spelmännen flydde in i bodar och under tak. Vi ansåg det inte värt att flytta framträdandena till kyrkan.

Så blev det uppehåll och vi gick åter ut. Mina sonsöner,

Några inledande ord vid gudstjänsten i Älvkarleby kyrka.

FOTO KRISTOFFER ALPSJÖ

Allspelet på gårdstunet.

FOTO JENNY ALPSJÖ

tvillingar på 10 år, hade fiolerna med och vi spelade några enkla låtar, bl.a. Emma. Men de sade att de ville spela utan mig. Istället dansade sonen och jag vals och killarna fick känna på att vara dansspelmän.

Vid församlingshemmet fanns laxmackor och fika och många spelmän samlade.

Ett stort tack till alla i hembygdsföreningen som ställer upp med allt som behöver ordnas. Som vanligt fick alla spelmän en biljett som berättigade till fika och två laxmackor. Älvkarleby är sedan 900-talet känt för sitt laxfiske.

Välkomna igen till Byss-Callestämman nummer 40 (41) den 21/8 2022 kl 11 i kyrkan och kl 12 vid minnesstenen. Vi hoppas då på bättre väder.

Leif Alpsjö

Gott & Blandat

Det händer på ESI i höst:

Tobotorsdagar!

Under hösten kommer vi att återuppta Tobotorsdagar igen. Dessa börjar kl. 19.00. Formatet är ungefär som tidigare, med undantaget att vi initialt inte kommer att ha dans. Men, uppträdande, fika och allspel kommer att kunna genomföras.

Datum och medverkande är nedanstående*:

23 September Gås Andersbygdens spelmanslag
 21 Oktober Söderfors brukskapell
 18 November Uppsala Spelmanslag
 16 December Västlands- och Tierps spelmanslag

*med reservation för eventuella ändringar. Håll er uppdaterade på vår hemsida <http://esitobo.org/evenemang/tobotorsdag/>

Oktoberstämman

Information om Oktoberstämman 2021

Uplands Spelmansförbunds stämmokommitté har i det längsta planerat för genomförande av den sedvanliga Oktoberstämman på Uppsala Konsert & Kongress i år. I dagsläget är det dock väldigt osäkert om en inomhusstämma kan genomföras under rådande pandemiläge och restriktioner. Håll uppsikt på USFs hemsida.

<http://wordpress.uplandsspel.se/>
 för vidare information.

Trumpetsnäcken från stenåldern

För 17.000 år sedan började istiden släppa sitt grepp i Europa. Då skapades ett instrument, en snäcka som hittades på 1930-talet i en grotta i södra Frankrike. Arkeologerna trodde att man hittat ett rituellt dryckeskärl. Men med moderna metoder har man kommit till en annan slutsats: Det är ett musikinstrument! Snäckan är 31 cm lång och upp till 18 cm bred. Det syns att ytan har bearbetats både utanpå och inuti, kanske för att fästa ett munstycke. En professionell musiker lyckades få fram tonerna C, Ciss och D. Men vilken melodi kunde man skapa med 3 toner? Ingen vet. Men vi vet att ljudnivån är 100 decibel på en meters avstånd, och att klangen är lik en modern trumpet.

(Hämtat ur DN 14 febr, 2021)

Zornmärken och diplom till nyckelharpspelare 3–6 augusti 2021

Diplom efter brons

Ulf Klasén Järfälla, nyckelharpa:

För stilmedvetet spel av låtar efter bröderna Wallin.

Brons

Magnus Dürr Huddinge, kontrabasharpa:

För klangfullt och variationsrikt spel på kontrabasharpa.

Gunnar Fredelius, Lidingö, kontrabasharpa:

För stilmedvetet spel på kontrabasharpa.

Angelica Glas, Östersund, nyckelharpa:

För livfullt spel av upplandslåtar på nyckelharpa.

Björn Ogedal, Tierp, kontrabasharpa:

För klangfullt låtspel på kontrabasharpa.

Vi gratulerar!

Intressanta grupper på Facebook

För dig som spelar eller bara är intresserad av nyckelharpa och dessutom tillbringar tid på Facebook finns flera grupper med olika inriktning: Tipsa gärna om andra grupper och om inlägg av intresse. Mejla [sven.stormdal@gmail.com!](mailto:sven.stormdal@gmail.com)

- Nyckelharpa
 - Nyckelharpans historia Diskussionsforum
 - Nyckelharpa i Norge
 - Hogmarks nyckelharpa
 - Vi som varit på låtkurs på Ekebyholm
 - Nyckelharpans forum.net
 - Nisse Nordstrom fan club
 - Folkmusik i Stockholm
 - Svensk Folkmusik
 - Folkmusik köp och sälj
 - Forum för ”knäppa” folkmusiker
-

Knavertorkakursen 2021

Det är en varm morgon i juli när jag kommer fram till Eric Sahlström Institutet i Tobo, eller ESI Tobo som det ofta kallas. Hela veckan ska bli varm och temperaturen har redan passerat 20-gradersstreck, men det fläktar ändå skönt genom öppna dörrar och fönster inne i det stora, gula jakt-slottet i sten från slutet av 1800-talet där ESI huserar. Det första som möter mig inne i korridorerna är en staty föreställande Eric Sahlström själv, en kopia på den som finns utanför Tegelsmora kyrka, där han sitter och spelar på sin nyckelharpa. Jag fortsätter in till matsalen där det serveras morgonkaffe innan kursstart. Bakom en stängd dörr från ett rum intill hörs en valsmelodi som jag känner igen som Spelmansglädje, en av Eric's egna låtar och en passande början på årets sommarkurs.

Efter kaffet samlas vi alla i den stora salen. Jag gick sommarkursen som nybörjare för två år sedan, så jag känner igen en del ansikten. Förra året blev kursen inställd av förklarliga skäl och årets upplaga har bara hälften av det normala antalet deltagare. Årets lärarstab är även den något mindre och består av Ditte Andersson, David Eriksson och Marcus Svensson, men i år får de lite förstärkning i form av ESI:s nye VD Magnus Holmström.

Så drar lektionerna igång och jag hamnar i en lite mer avancerad grupp, men det känns ändå som en helt lagom nivå. Lärarna har valt ut ett antal låtar som de pedagogiskt visar hur de ska spelas. Efter ett tag börjar melodierna att fastna och fingrarna hittar till slut rätt bland nycklarna på harpan. Låtarna varvas med berättelser om instrumentet, musiken och spelteknik. Efter lektionspassen serveras lunch och middag i matsalen, så vi behöver inte fokusera på någonting annat än vårt spelande. Det bjuds på goda soppor och husmanskost med vegetariska alternativ och fika så klart.

När vi är mätta och belåtna efter middagen börjar kvällsaktiviteterna. Den första kvällen kommer Esbjörn Hogmark förbi för att presentera sin nya bok om konsten att bygga nyckelharpor och nyckelharpan som kulturarv. Han berättar om hur han leder det viktiga arbetet för att få in nyckelharpan på Unescos kulturarvslista och han hinner dessutom med att spela några bitar. Efter presentationen hjälper han deltagare till sent på kvällen med allt från strängbyte till kärvande nycklar på deras harpor. Övriga kvällar bjuder på vistuga, lärarkonsert och festmiddag. Men dagarna slutar

På rasterna finns tid till övning i något av de många rummen på institutet. Här sitter Jonas Mårtensson (t.v.) och undertecknad och övar på en av dagens melodier.

FOTO JONAS MÅRTESSON

inte där. Efter de schemalagda aktiviteterna börjar nämligen de spontana busk- och allspelen där alla är välkomna oavsett nivå. För första gången får jag chansen att spela med i ett allspel och det är fantastiskt roligt. Spelandet fortsätter in på småtimmarna innan jag drar mig tillbaka till mitt rum i annexet.

På fredagseftermiddagen avslutas hela veckan med ett stort allspel ute i trädgården där alla på kursen deltar. Till och med trastarna i träden tycks vilja sjunga med när vi spelar. Efter det packar jag med lite vemod ihop mina saker och säger hejdå till de andra, men med hoppet att se dem igen nästa år. När jag så åker hemåt på landsvägarna från Tobo ekar tonerna av veckans musik i mitt huvud och jag är fylld av en känsla som jag nog bäst kan beskriva som spelmansglädje.

Oskar Bremer

PS. Mer om Knavertorkan kan du läsa på sista sidan! DS.

Avslutningen utomhus.

FOTO MAGNUS HOLMSTRÖM

Esbjörn Hogmark fixar några elevers harpor.

FOTO MAGNUS HOLMSTRÖM

RETURADRESS: FÖRENINGEN NYCKELHARPAN, c/o STORMDAL, BYÄLVSVÄGEN 30, 128 48 BAGARMOSSEN

Knavertorkakursen 2021

Efter en vår av hårda restriktioner, distansundervisningar och allt vad som det innebär, så var det väldigt trevligt att se hur, sakta men säkert, saker och ting började lättas. Med täta samtal med smittskyddsenheten i Uppsala, så börjar vi kunna lätta upp vårt förhållningssätt gentemot kursdeltagare, personal och övriga. ESI:s sommarkurs Knavertorkan, som länge stod och vägde (kan vi köra på riktigt, eller blir det en digital lösning?) fick grönt ljus för att genomföras på plats.

Bedömningen gjordes dock att kursen skulle genomföras utifrån att alla elever fick eget rum, vilket medförde ett maxantal på 27 elever + lärare.

Det var väldigt kul att se alla kursdeltagare anlända på söndagen den 11:e och måndagen den 12:e juli. Lärare på årets kurs var Ditte Andersson, David Eriksson och Marcus Svensson.

Skillnaden mot tidigare år, var att vi delade in eleverna i en grupp mer, än vad antal lärare var. Det medförde att varje grupp hade två "håltime" i sitt schema. Mycket för att få ner storlekarna på grupperna. Något som också ska nämnas är att denna vecka var den varmaste sommarveckan i Tobo. Alla dörrar och fönster stod vidöppna, och luften stod i princip stilla. Varmt och trevligt. Även på grund av denna värme var håltimearna välkomna, då det fanns möjlighet att söka skydd i skuggan.

Det var en mycket trevlig vecka och alla kursdeltagarna verkade väldigt glada över att kursen gick att genomföra. Det var också väldigt kul att äntligen sitta på kontoret och höra hela huset och trädgården fullkomligt badandes i musik och glada människor.

På torsdagen fick vi även fint besök av Shigeyuki Hiroki, som är Japans ambassadör i Sverige. Vi gjorde en rundvandring i huset, och tittade på den pågående kursen. Ambassadören berättade att det var två saker som han särskilt gillade med den svenska kulturen. Det var nyckelharpa och surströmming! Han äger även en nyckelharpa som han brukar sitta och spela på. Vi fick också ett smakprov då han fick låna en nyckelharpa av en av kursdeltagarna och bjöd på en minikoncert i form av Äppelbo gånglåt. Ambassadörsparet stannade kvar i nästan en och en halv timma. Vi pratade instrumentbygge, nyckelharpshistoria, stråkfattningar och hållning.

Vi ser redan fram emot nästa års kurs. Förhoppningsvis kommer vi då också att kunna köra "för fulla segel", dvs att vi hoppas på att kunna återgå till fullskalig kurs igen. Just det sistnämnda måste vi få återkomma om senare.

Magnus Holmström

Verksamhetsledare Eric Sahlström Institutet

Deltagarna i Knavertorkakursen samlade på ESI:s trappa.

FOTO ESBJÖRN HOGMARK

T.h. Japans ambassadör besöker ESI och Knavertorkakursen, spelar upp en låt för häpna åhörare.

Nedan njuter kursdeltagarna både av mat och musik på tordagskvällen.

FOTO MAGNUS HOLMSTRÖM

